

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: posudek vedoucího práce

Autor práce: Ing. Tomáš Foltín

Název práce: Regulace hazardních her v České republice

Autor posudku: Mgr. Martin Nekola, Ph.D.

Předložená diplomová práce se zabývá tématem regulace hazardních her v České republice se zaměřením na výherní hrací automaty. Vzhledem k vysokému počtu těchto zařízení v ČR, množství prosázených prostředků a v neposlední řadě hráčů s vážnými problémy se jeví toto téma jako vysoce aktuální. Zároveň vstupuje do debaty v době, kdy se stále nedaří nalézt konsensuální model regulace hazardu a má tak ambice k této diskusi přispět. Práce si totiž klade za cíl analyzovat různé přístupy k regulaci trhu s hazardními hrami a navrhnout možná řešení pro ČR. Hlavní výzkumnou otázkou (která je po hříchu uvedena pouze v tezích a ne již v samotné diplomové práci) tedy je, které z možných řešení (prohibice, regulace, volný trh) by vedlo ke zmírnění negativních důsledků z provozu hazardních her?

Pro naplnění cíle práce a zodpovězení souvisejících otázek zvolil autor přístup typický pro analýzu veřejných politik, kde je nejdříve definován problém a dokumentován jeho rozsah a závažnost. Poté jsou identifikovány různé přístupy k jeho řešení a na základě jejich srovnání navržena varianta nejlépe odpovídající podmínkám v dané zemi. Tento základní postup se autor snažil obohatit o hlubší ukotvení v teorii a poznání postojů klíčových aktérů (formou strukturovaných rozhovorů a dotazníkového šetření). Možné přístupy k regulaci jsou ilustrovány na dvou případových studiích. Autor dále pracuje s relevantními veřejněpolitickými dokumenty a statistikami a součástí práce je také komparace různých režimů regulace v zemích EU.

Hodnocení dílčích aspektů práce

1) Formální stránka

Po formální stránce práce splňuje nároky na závěrečnou práci. Obsahuje však poměrně hodně překlepů a chyb (překlep je dokonce i v názvu práce na titulní straně!). Autor v textu cituje jednotně a správně, nicméně v seznamu pramenů celkem nelogicky odděluje „literaturu“ od „odborných článků“ a navíc toto své dělení sám nedodrжуje (uvádí články v literatuře a naopak např. working paper jako odborný článek). Navíc právě články cituje nedostatečně (bez uvedení ročníku, čísla a stránek). U některých pasáží textu také není jasné, zda jde o vlastní myšlenky autora, nebo zda vychází z jiných zdrojů (namátkou str. 22 – část o negativních důsledcích; str. 30 – část o předpokladech teorie veřejného zájmu; str. 47 – „neprokázala přímá souvislost“ ... kdo/kde?). Obecně je v textu někdy obtížné zjistit, o co se autorova tvrzení opírají (empirická evidence, teorie, vlastní dojmy).

2) Metodologie

Autor aplikoval přístup policy analysis, který je za jistých okolností vhodný i pro tento typ závěrečné práce. Zvolená metodologie tak odpovídá cílům práce, nicméně je patrné, že celé práci chybí promyšlený design výzkumu. Textu chybí potřebná sevřenost a jasné zacílení, což je vidět především v případě rozhovorů a především pak dotazníkového šetření. Čtenář spíše tuší, proč autor

zvolil zrovna tyto metody, nicméně jejich vazba k cílům práce a položeným otázkám není nikde explicitně vysvětlena. Jinými slovy, práci chybí jasně promyšlený a popsáný koncept a jednotlivé části tak do sebe příliš nezapadají a jednotlivé kapitoly (popř. i podkapitoly) někdy postrádají návaznost.

Pomineme-li tuto výhradu, je nutné ocenit práci, kterou autor odvedl na při sběru empirických dat. Až na menší metodologické nedostatky jsou provedené rozhovory (např. k práci není přiložena struktura rozhovoru) a dotazníkové šetření provedeny pečlivě a výsledky důkladně analyzovány a interpretovány (více viz dále).

Z hlediska zdrojů vychází autor z celého spektra dostupných dat, od odborných studií přes více či méně kvalitní zprávy o dané problematice až po novinové články. Podíl domácích a zahraničních zdrojů je (vzhledem k danému tématu) vyvážený.

3) Teoretická východiska

Teoretická východiska jsou zpracována spíše povrchně a vytvářejí obecný rámec pro další analýzu (spíše než její přesné zaměření). Autor dosti redukuje teoretickou debatu ohledně vhodných režimů regulace. Pracuje s omezeným počtem relevantní literatury a nereflektuje aktuální teoretické poznatky. Celková kapitola vyznívá jako obhajoba regulace, kdy autor vybere určitý výrok či tezi a s ní pak polemizuje (v případě zastánců volného trhu) nebo naopak podporuje bez další argumentace. Např. na str. 28 „Státní regulaci hazardních her lze podporovat vzhledem k možným pozitivním dopadům na společnost. S velkou pravděpodobností by došlo ke snížení rizika vzniku závislosti na gamblingu. Domnívám se, že by regulace vedla ke snížení počtu lidí s diagnózou patologického hráčství. Snížil by se počet léčených pacientů, na které v současnosti stát vynakládá nemalé finanční prostředky.“ V případě teorie veřejného zájmu není jasné, kdo postuloval v práci diskutované „zjednodušující předpoklady, které tuto teorii zároveň podlamují“ (str. 30). Autor nereflektuje různé koncepty a autory a argumentuje způsobem, který by se v diplomové práci neměl objevit. Např. „S prvním předpokladem by zřejmě většina souhlasila, k určitým tržním selháním dochází.“ (Jaká většina a proč by měla o platnosti teoretických předpokladů rozhodovat většina?) nebo „Druhý předpoklad je ale velmi diskutabilní ... tento argument je často kritizován ekonomy, (všemi ekonomy? citace?).“

4) Přehled poznatků o problému a možnosti řešení

V této části je shrnut historický vývoj hazardu a snah o jeho právní regulaci. Autor se také snaží analyzovat aktéry v této oblasti, nicméně tato analýza je spíše povrchní, založená na nedůvěryhodných zdrojích nebo vlastním odhadu. Při hodnocení aktérů (kap. 6.4) není jasné, podle jakých kritérií vlastně autor hodnotil. Pracuje s kategoriemi „zájem“ a „činnost“, ale není jasné, o jaký zájem se jedná (zájem na čem), ani co si představit pod „reálnou aktivitou na trhu hazardních her“ (proč by se např. soudci nebo pedagogové měli nějak angažovat na trhu hazardních her?).

V další části se autor zabývá analýzou nástrojů pro řešení problémů spojených s hazardem. Jedná se o poměrně dobře zpracovaný přehled, kterému však chybí to nejpodstatnější – opora v empirické evidenci. Analýza „efektů“ identifikovaných nástrojů je založena na vlastních dojmech autora a ani v případech, kdy byla opatření uplatněna, nenajdeme vyhodnocení jejich reálné účinnosti (např. zavedení potravinových poukázek). Podobně analýza užitků a nákladů není opravdovým „hodnocením dopadů“, ale osobním názorem autora získaným „z literatury, dotazníkových šetření a rozhovorů“.

5) Analytická část (dotazníkové šetření a rozhovory)

Tato část je zpracována velice pečlivě a představuje jeden z důvodů, proč by měla být práce čtena i mimo akademickou obec. Přináší nové poznatky, které mohou přispět do diskuze o regulaci hazardu. V rámci dotazníkového šetření obcí se autorovi podařilo sebrat a důkladně zpracovat velké množství dat. Jako velmi přínosná se jeví kombinace kvantitativních a kvalitativních dat o postojích zástupců obcí k jednotlivým oblastem hazardu. Komentáře respondentů text nejen oživují, ale také dokreslují situaci v jednotlivých obcích. Nicméně ani zde se autor nevyhnul řadě chyb (např. omezený počet kategorií, nejasné instrukce pro respondenty, zahrnutí internetového sázení apod.).

Trochu problematičtější se jeví hodnocení dvou tzv. případových studií a rozhovorů s aktéry. V prvním případě je nutné konstatovat, že se nejedná o případové studie v pravém slova smyslu, ale spíše ukázky „best practice“, navíc bez vyhodnocení dosažených výsledků. Nicméně problematiku dobře dokreslují. O něco rozpačitěji působí rozhovory s aktéry, kde autor bez zjevné snahy o rozlišení směšuje dohromady názory odborníků na závislosti, politiků, ekonomů apod. Není jasné, za jakým účelem byly rozhovory provedeny a autor se ani nesnaží získané poznatky nějak strukturovat (z hlediska různých typů aktérů). Ekonomka se tak vyjadřuje k závislosti a navrhuje možná řešení, která vyznívají mírně řečeno naivně („Podle mého názoru jde o projev „závislosti“, část populace bude vždy na něčem závislá. Možná by bylo vhodnější, aby se „vyměnil“ směr závislosti – např. „závislost“ na sportu, což předpokládá jednodušší a méně nákladný přístup na sportoviště, „závislost“ na muzice – levný přístup do ZUŠ, „závislost na malování“.“ (str. 99). Autor tyto a další výroky jiných aktérů nijak nereflektuje a nerozlišuje, zda jde o vyjádření odborníka podložené jeho erudicí, nebo politika, laika apod.

Poslední část tvoří komparace regulace v zahraničí. Tato je provedena poměrně důkladně a nabízí náměty k přemýšlení o vhodném způsobu regulace pro ČR. Opět se ale vkrádá myšlenka, že autor má od začátku jasno, že regulovat je vhodné a více regulace je lépe. Mj. píše, že „Češi vydají v poměru ke svému příjmu v podnicích provozujících hazardní hry nejvíce peněžních prostředků z celé evropské pětadvacítky. To je silný argument pro zvýšení regulace hazardních her v České republice.“ (str. 104). Tento závěr však nahlodává srovnání v tabulce 10, podle které uplatňuje nejvíce opatření Finsko. Jeho obyvatelé však zároveň prosázejí skoro nejvíce peněz v EU (po Irsku a Maltě). Je tedy zřejmé, že na základě podobných srovnání nelze dělat definitivní závěry.

Přes výše uvedené nedostatky považuji práci za přínosnou. Proto ji doporučuji přijmout k obhajobě s hodnocením „dobře“.

Datum: 13.6.2012

Podpis: